

Bruksela, 7 marca 2025 r.
(OR. en)

6878/25

JAI 290
FREMP 55

WYNIK PRAC

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Delegacje
Dotyczy:	Konkluzje Rady w sprawie stosowania Karty praw podstawowych UE: finansowanie w celu propagowania, ochrony i egzekwowania praw podstawowych – Konkluzje Rady (7 marca 2025 r.)

Delegacje otrzymują w załączniku konkluzje Rady w sprawie stosowania Karty praw podstawowych UE: finansowanie w celu propagowania, ochrony i egzekwowania praw podstawowych, zatwierdzone przez Radę na 4082. posiedzeniu, które odbyło się 7 marca 2025 r.

Konkluzje Rady w sprawie stosowania Karty praw podstawowych UE:

finansowanie w celu propagowania, ochrony i egzekwowania praw podstawowych

Preambuła

Rada Unii Europejskiej,

- a. **Przywołując** art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej (zwanego dalej „TUE”), stanowiący, że Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne Państwom Członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn;
- b. **Przypominając** o niepodzielnych, powszechnych wartościach godności osoby ludzkiej, wolności, równości i solidarności zapisanych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą”), uroczyste proklamowanej 25 lat temu, w grudniu 2000 r., oraz o zobowiązaniu państw członkowskich do zagwarantowania zapisanych w Karcie praw i wolności, gdy stosują one prawo Unii, zgodnie z art. 51 Karty;
- c. **Przywołując** art. 6 ust. 1 TUE, stanowiący, że Unia uznaje prawa, wolności i zasady określone w Karcie, która ma taką samą moc prawną jak Traktaty;
- d. **Przywołując** art. 8 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwanego dalej „TFUE”), stanowiący, że Unia zmierza do zniesienia nierówności oraz wspierania równości mężczyzn i kobiet we wszystkich swoich działaniach, oraz art. 10 TFUE, stanowiący, że Unia dąży do zwalczania wszelkiej dyskryminacji przy określaniu i realizacji swoich polityk i działań;
- e. **Podkreślając**, że zwłaszcza w świetle zmian zachodzących w społeczeństwie, postępu społecznego oraz rozwoju nauki i technologii należy intensywniej propagować i chronić wartości i prawa zapisane w art. 2 TUE i w Karcie oraz zapewnić właściwe stosowanie Karty;

- f. **Wskazując**, że ponieważ działania służące propagowaniu i ochronie praw podstawowych mają zazwyczaj charakter niekomercyjny, wymagają one mechanizmów finansowania oraz że ustanawianie, rozwijanie, utrzymywanie i monitorowanie takich mechanizmów pozostaje ważnym zobowiązaniem Unii;
- g. **Podkreślając**, że zapewnienie odpowiedniego i przejrzystego finansowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka – którzy pozostają jednym z zasadniczych elementów mechanizmów kontroli i równowagi, a także przyczyniają się do propagowania i ochrony wartości Unii, w tym praworządności – ma kluczowe znaczenie dla budowania i utrzymywania społeczeństwa, w którym wartości Unii są w powszechnym poszanowaniu;
- h. **Przypominając** o zobowiązaniu Unii do wspierania demokracji, praworządności i praw podstawowych na całym świecie za pośrednictwem różnych instrumentów finansowania działań zewnętrznych, w tym Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – „Globalny wymiar Europy” (ISWMR – „Globalny wymiar Europy”), a także odnotowując znaczącą rolę finansowania przyznawanego przez Unię Europejską w dziedzinie praw człowieka;
- i. **Potwierdzając** znaczenie sfinalizowania przystąpienia Unii do europejskiej konwencji praw człowieka, zgodnie z art. 6 ust. 2 TUE, dla zwiększenia spójności i konsekwencji w zakresie ochrony praw podstawowych oraz dalszego wzmocnienia ochrony praw podstawowych w Europie;
- j. **Wyrażając ubolewanie** z powodu ciągłych i powszechnych rażących naruszeń praw człowieka na całym świecie, takich jak naruszenia wynikające z rosyjskiej inwazji i późniejszej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie; trzecia rocznica rozpoczęcia tej wojny jest poważnym ostrzeżeniem, że podstawowych praw i wolności nie można uważać za dane raz na zawsze oraz że za ich ochronę odpowiadają wspólnie państwa członkowskie, instytucje Unii i inne zainteresowane podmioty międzynarodowe;
- k. **Przyjmując z zadowoleniem** „Roczne sprawozdanie ze stosowania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej za 2024 r.: finansowanie w celu propagowania, ochrony i egzekwowania praw podstawowych” (zwane dalej „sprawozdaniem w sprawie Karty za 2024 r.”), w którym przedstawiono ogólny rozwój sytuacji w dziedzinie finansowania praw podstawowych;

1. **Przyjmując z zadowoleniem** znaczący wkład Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „FRA”), który obejmuje m.in. zapewnienie cennej wiedzy fachowej i badań na temat Karty, takich jak niedawne sprawozdanie pt. „Fundusze UE: zapewnienie zgodności z prawami podstawowymi”. Przykłady innych ważnych przedsięwzięć FRA w tym obszarze obejmują promowanie wiedzy na temat Karty za pomocą wielojęzycznych narzędzi szkoleniowych, takich jak portal Charterpedia i specjalne moduły szkoleniowe, oraz współorganizowanie, wspólnie z Komisją, corocznego forum CharterXchange.

Finansowanie w celu propagowania, ochrony i egzekwowania praw podstawowych

Rada Unii Europejskiej ponawia swoje zobowiązanie do ciągłego stosowania Karty i, nie przesądzając o przyszłych negocjacjach w sprawie kolejnych wieloletnich ram finansowych (zwanych dalej „WRF”), zatwierdza następujące konkluzje.

Rada Unii Europejskiej

1. **Podkreśla** pierwszorzędne znaczenie i wzajemnie umacniający wpływ różnych źródeł finansowania na rzecz propagowania, ochrony i egzekwowania praw podstawowych; obejmuje to środki przekazywane i wydatkowane przez Unię, państwa członkowskie, darczyńców prywatnych i organizacje międzynarodowe.
2. **Uznaje** kluczową rolę organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka w stosowaniu polityki Unii w zakresie praw podstawowych w państwach członkowskich, a także znaczenie istniejącego unijnego finansowania ich działalności. Rada uznaje również ważną rolę obecnych unijnych programów finansujących odnośne działania władz krajowych, regionalnych i lokalnych w tej dziedzinie, a także programów, które wzmacniają i ulepszają systemy wymiaru sprawiedliwości oraz wspomagają szkolenie pracowników wymiaru sprawiedliwości.
3. **Podkreśla**, że Komisja skupia wytężoną uwagę na pielęgnowaniu wartości i praw podstawowych Unii, co – w odniesieniu do finansowania i w kontekście WRF na lata 2021–2027 – obejmuje znaczne zwiększenie budżetu programu „Obywatele, równość, prawa i wartości” (CERV).

4. **Uznaje**, że państwa członkowskie i Komisja, działając na podstawie rozporządzenia finansowego, są przy wdrażaniu unijnego finansowania i wykonywaniu budżetu UE odpowiedzialne za zapewnienie przestrzegania postanowień Karty zgodnie z jej art. 51 oraz za poszanowanie wartości Unii zapisanych w art. 2 TUE, które są istotne dla wykonania budżetu.
5. **Uznaje** za ważne zapewnienie skutecznego realizowania wartości Unii i postanowień Karty i ich poszanowania w praktyce oraz ochrony interesów finansowych Unii. W tym względzie Rada przypomina, że istnieje wyraźny związek między poszanowaniem praworządności i Karty z jednej strony a finansowaniem unijnym z drugiej strony.
6. **Podkreśla** kluczową rolę rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, którego art. 9 wymaga, aby państwa członkowskie i Komisja zapewniały poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania funduszy objętych tym rozporządzeniem, w szczególności w celu zapobiegania wszelkim formom dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, a także promowały dostępność dla osób z niepełnosprawnościami i uwzględniały perspektywę płci w procesie przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i oceny programów. Ponadto zgodnie z horyzontalnym warunkiem podstawowym dotyczącym skutecznego stosowania i wdrażania Karty określonym w załączniku III do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów państwa członkowskie są zobowiązane do ustanowienia skutecznych mechanizmów służących zapewnieniu zgodności z Kartą na wszystkich etapach programowania i wdrażania, aby uzyskać zwrot wydatków poniesionych z tytułu wypłaconych środków.
7. **Dostrzega** znaczenie i osiągnięcia konkretnych unijnych programów finansowania, zwłaszcza programu CERV, który jako największy unijny fundusz mający na celu propagowanie w UE wartości leżących u podstaw Unii oraz praw podstawowych wzmacnia Unię równości, sprawiedliwości, praw i wartości. Program ten jest bardzo istotnym źródłem bezpośredniego finansowania dla szerokiego grona podmiotów, w szczególności organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacji działających na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym oraz zaangażowanych w inicjatywy oddolne.

8. **Pochwala** szeroki zakres obszarów tematycznych, w których unijne finansowanie przyczyniło się do ochrony i egzekwowania praw podstawowych zapisanych w Karcie. Różnorodność tych obszarów odzwierciedla potrzebę stałego uwzględniania praw podstawowych w różnych sektorach polityki i bezpośrednio przekłada się na zaspokajanie konkretnych potrzeb. Wybrane przykłady ukierunkowanego wsparcia obejmują: stałe podnoszenie świadomości w zakresie praw podstawowych i budowanie zdolności (program CERV), zapewnianie szkoleń dla pracowników wymiaru sprawiedliwości i zapewnianie skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości, w tym za pośrednictwem środków cyfrowych (program „Sprawiedliwość”), tworzenie bezpiecznych i zabezpieczonych środowisk internetowych oraz zwalczanie dezinformacji (program „Cyfrowa Europa”) i wspieranie wolności mediów, wolności twórczości artystycznej i pluralizmu (program „Kreatywna Europa”). Ochronę i propagowanie praw podstawowych wspiera również Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz Instrument Wsparcia Technicznego.
9. **Uznaje**, że pomimo udostępnienia przez UE, państwa członkowskie i innych darczyńców znacznych środków finansowych, zapotrzebowanie na finansowanie przekracza udostępnione środki.
10. **Podkreśla**, jak ważne jest, by organy odpowiedzialne za programowanie i wdrażanie funduszy dysponowały wiedzą fachową niezbędną do zapewnienia przestrzegania postanowień Karty. Jest również kwestią zasadniczej wagi, by beneficjenci funduszy dysponowali całościową wiedzą na temat procedur i wymogów, które należy spełnić.
11. **Uznaje** znaczenie finansowania przez państwa członkowskie dla praktycznego realizowania i stosowania zobowiązań w zakresie praw podstawowych, pozwalającego zapewnić ochronę praw podstawowych we wszystkich obszarach polityki, w tym na szczeblu regionalnym i lokalnym, wraz z uzupełniającym finansowaniem UE. W wielu przypadkach budżet państwa jest głównym źródłem finansowania krajowych instytucji praw człowieka (zwanych dalej „NHRI”), organów ds. równości i rzeczników praw obywatelskich, których pierwszoplanowej roli w propagowaniu i ochronie praw podstawowych nie sposób przecenić. Ponadto oprócz finansowania unijnego głównym źródłem finansowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego jest często finansowanie krajowe.

12. **Wspiera** Trybunał Obrachunkowy, Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) i Prokuraturę Europejską (EPPO) w roli, jaką odgrywają w ramach ich odpowiednich mandatów w prowadzeniu audytów i dochodzeń w sprawie nieprawidłowości lub przestępstw naruszających interesy finansowe Unii i mogących obejmować przypadki niewłaściwego wykorzystania środków przeznaczonych na promowanie, ochronę i egzekwowanie praw podstawowych.

Rada Unii Europejskiej zachęca państwa członkowskie, by:

13. **Wyznaczały** krajowe punkty kontaktowe ds. Karty i **ułatwiały** pracę takich punktów, które zgodnie z opracowaną przez Komisję „Strategią na rzecz wzmocnienia stosowania Karty praw podstawowych w UE” mają za zadanie optymalizację przepływu informacji i najlepszych praktyk odnoszących się do Karty oraz koordynację wysiłków na rzecz budowania zdolności w państwach członkowskich. Rada zauważa, że ich wyznaczenie i działalność mają kluczowe znaczenie dla spójnego stosowania Karty. Odnotowuje również obecność krajowych punktów kontaktowych CERV wyznaczonych do rozpowszechniania informacji oraz zwiększania widoczności i dostępności programu CERV, a także wzywa państwa członkowskie do ułatwienia tworzenia synergii między tymi dwiema rolami.
14. **Zapewniały, w ramach krajowych procedur budżetowych**, możliwość wykorzystania i równy dostęp do krajowego finansowania podstawowego i finansowania projektów dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego, obrońców praw człowieka i innych podmiotów chroniących i propagujących stosowanie praw podstawowych w państwach członkowskich. Żeby zwiększyć skuteczność takiego finansowania, niezwykle ważne jest, by organy krajowe zapewniały przejrzystą informację o dostępnym finansowaniu, by zaproszenia do składania wniosków o finansowanie były nagłaśniane i łatwo dostępne, a także by przydział środków odbywał się w sposób niezależny i przejrzysty.

15. **Zapewniali** wystarczające i stabilne finansowanie tych działań władz centralnych, regionalnych i lokalnych, które ułatwiają wdrażanie i stosowanie Karty oraz wspierają propagowanie, ochronę i egzekwowanie praw podstawowych na wszystkich szczeblach sprawowania rządów.
16. **Zapewniali, zgodnie z krajowymi ramami budżetowymi**, odpowiednie finansowanie dla krajowych instytucji praw człowieka, organów ds. równości i rzeczników praw obywatelskich, stosownie do ich mandatów wynikających z prawa UE, a także skali i zakresu obecnych wyzwań w dziedzinie ochrony praw podstawowych. Zapewniając wysoki poziom wiedzy fachowej na temat praw podstawowych, monitorowanie stosowania Karty, wsparcie dla ofiar naruszeń praw podstawowych i osób znajdujących się w trudnej sytuacji, współpracę z instytucjami krajowymi i podnoszenie świadomości na temat praw podstawowych w społeczeństwie, krajowe instytucje praw człowieka, organy ds. równości i rzecznicy praw obywatelskich stale przyczyniają się do zachowania i obrony wspólnych wartości zapisanych w art. 2 TUE i w Karcie.
17. **Zapewniali** sprawiedliwe i przejrzyste finansowanie w obszarze propagowania, ochrony i egzekwowania praw podstawowych oraz powstrzymywały się od arbitralnych cięć finansowania, które mogłyby stać w sprzeczności z obowiązkiem poszanowania przez państwa członkowskie wspólnych wartości zapisanych w art. 2 TUE i w Karcie.

Rada Unii Europejskiej

18. **Przyjmuje z zadowoleniem** prace prowadzone nieprzerwanie przez Komisję we współpracy z Agencją Praw Podstawowych na rzecz dalszego wzmocnienia stosowania Karty. W szczególności opracowana przez Komisję „Strategia na rzecz wzmocnienia stosowania Karty praw podstawowych w UE” zawiera środki wspierające do 2030 r. stosowanie praw podstawowych. W strategii tej potwierdzono centralną rolę finansowania we wspieraniu wdrażania polityk UE w państwach członkowskich i wezwano państwa członkowskie i Komisję do zapewnienia zgodności projektów finansowanych przez UE z postanowieniami Karty. Odnotowano również trudności napotymane przez społeczeństwo obywatelskie w dostępie do finansowania; problem ten znalazł także odzwierciedlenie w rocznym sprawozdaniu ze stosowania Karty za 2022 r. pt. „Dynamiczna przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego służąca utrzymaniu praw podstawowych w UE”.

19. **Przyjmuje z zadowoleniem** prace Komisji mające na celu dalsze wspieranie organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym poprzez zapowiedziane utworzenie Platformy Społeczeństwa Obywatelskiego.

Rada Unii Europejskiej zachęca Komisję, by:

20. **Nadal analizowała i rozwijała** synergie między finansowaniem propagowania, ochrony i egzekwowania praw podstawowych przez Unię i przez państwa członkowskie. W praktyce można to osiągnąć m.in. poprzez ciągłą refleksję nad jak najlepszym wykorzystaniem istniejących środków, uznawanie szczególnych potrzeb beneficjentów, zapewnienie współpracy ze szczeblem regionalnym i lokalnym i dostępności finansowania na tym szczeblu, a także poprzez zapewnienie skutecznych systemów publikacji i sprawozdawczości oraz podejmowanie działań w celu zapobiegania nadużyciom środków pieniężnych na szczeblu UE i łagodzenia skutków takich nadużyć. Takie synergie odzwierciedlają komplementarny – a zarazem wyjątkowy – charakter finansowania przez Unię i przez państwa członkowskie, nadają temu finansowaniu praktyczny wymiar i wskazują na coraz lepsze uzupełnianie się krajowych i unijnych celów w dziedzinie praw podstawowych.
21. **Nadal promowała** swoje programy finansowania bezpośredniego w dziedzinie praw podstawowych i ich dostępność dla odpowiednich organizacji, tak aby kwalifikujący się wnioskodawcy mogli w odpowiednim czasie uzyskać informacje na temat możliwości finansowania.
22. **Nadal wspierała** dostępność programu CERV w wieloletnich ramach finansowych na lata 2021–2027 dla szerokiego grona potencjalnych wnioskodawców, w tym poprzez ułatwienie procedur składania wniosków we wszystkich językach urzędowych Unii. Zachowując przejrzystość finansowania, Komisja powinna zapewnić, aby obciążenia administracyjne związane z procesami składania wniosków o finansowanie i zarządzania nim nie były nadmierne dla podmiotów ubiegających się o finansowanie. Zachęca się Komisję, by przy opracowywaniu procedur dla wnioskodawców nadal ściśle współpracowała z krajowymi punktami kontaktowymi CERV, korzystając tym samym z ich wiedzy fachowej na temat praktycznych wyzwań pojawiających się na szczeblu państw członkowskich. Jednocześnie Komisja powinna nadal udostępniać ukierunkowane finansowanie w celu zaspokajania pilnych i rosnących potrzeb społecznych i wyzwań w dziedzinie praw podstawowych.

23. **Nadal aktywnie prowadziła** otwarty i przejrzysty dialog z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i obrońcami praw człowieka, uwzględniając w procesie kształtowania polityki ich wiedzę fachową, **oraz wspierała** organizacje społeczeństwa obywatelskiego w analizowaniu i rozwiązywaniu kwestii praw podstawowych, w tym na szczeblu lokalnym. Takie wsparcie powinno obejmować stałe ukierunkowanie programu CERV na organizacje społeczeństwa obywatelskiego.
24. **Nadal zapewniała** organizacjom społeczeństwa obywatelskiego specjalne możliwości finansowania bezpośredniego, aby wspierać skuteczne i zrównoważone projekty w ramach istniejących programów finansowania. Takie wsparcie powinno obejmować dostępność wieloletniego finansowania umożliwiającego lepszą realizację projektów, które ze względu na swój charakter wymagają długoterminowego planowania, zgodnie z zasadami przejrzystości i rozliczalności.
25. **Nadal współpracowała** z Europejskim Komitetem Regionów w zakresie podnoszenia świadomości na temat roli władz lokalnych i regionalnych w stosowaniu i propagowaniu Karty, w oparciu o udane projekty finansowane przez Unię, realizowane przez miasta i ich sieci.
26. **Nadal utrzymywała** w centrum uwagi kwestie praw podstawowych, zgodnie z art. 21 TUE oraz, w ramach obecnych wieloletnich ram finansowych, za pośrednictwem instrumentów finansowania działań zewnętrznych, w tym Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (IPA III) oraz Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej (ISWMR – „Globalny wymiar Europy”).
-